
Алесь Бадак

...шлях да Айчыны адуюль кароткі,
калі твая Айчына не міраж...

Ра

Паэма

Радзіма лепей бачыцца здалёк.
А я ў такія трапіў далячыні —
Нічога не відаць, апроч пустыні.
Ці вочы зацярушыў мне пясок?

Гукнуць — мо адзавецца родны край?
Ды ў горле запыршыла, як ад дыму.
За далягляд крычаць хацеў: «Радзіма!»,
А вырвалася з горла толькі:
— Ра-а-а!

І грывнуў гром, і, быццам вечны Ніл,
Пацёк пясок гарачы пад нагамі,
І сокал распасыцёртымі крыламі
Нібыта хмара, сонца заслانیў.

А склаўшы крылы — дзюбкай залатой
Штурхнуў ён сонца, скараціўшы век
наш.

А долу ўпаў — зрабіўся чалавекам,
Ды толькі — з сакалінай галавой.

Зірнуў мне ў вочы і прамовіў:

— Раз

Мяне ты клікаў, значыць, ёсць прычына.

— Я клікаў не цябе — сваю Айчыну.

— Няпраўда, на ўвесь сьвет крычаў ты
«Ра!».

«Ня страшны бог, калі ён бог ня твой», —

Ці я сказаў, ці думкі ён падслухаў.

— Ды страшна богу, — вымавіў са
скрухай, —

За тых, што веру дзеляць між сабой.

— Усё міне.

Ён падхапіў:

— Міне.

— Да лепшага.

Ён згодна:

— На пагібель.

— Ты стаў бы ратаваць тады Егіпет?

— Егіпет сам адрокся ад мяне;

Ды ўсё міне — і ўсё пачнецца зноў,

Зямнога разьвіцьця замкнецца кола,

І прыйдзе Час мой, як прыходзіць золак

На зьмену ночы ў цішыні вякоў.

Я моўчкі слухаў, што гаворыць Ра,

І ў далячынь гарачую ўглядаўся,

Але з пяску ніяк не падымаўся

Пакінуты даўно мной родны край.

«Радзіма лепей бачыцца здалёк».

А можа, гэта выдумка, ня болей?

— Яго няма. Магчыма, што ніколі

Нідзе і не было. Былі — пясок,

Што з рук у рукі льга перасыпаць,

Вада, што затрымаць хацелі сітам, —

Так гаварыў мне бог былы Егіпта.
Што мог тады я богу адказаць?

— Была! — крычаў. — Я веру, так, была!
А што на сьвеце ёсьць мацней за веру?!
Хоць намалой — яна адчыніць дзьверы,
Каб вызваліць Дабро з палону Зла.

Яна паэту дорыць небакрай,
Відушчы посах — мудрацу сьляпому,
Выгнаньніку — бясьпечны шлях дадому,
А п'яніцу — кароткі шлях у рай.

Падасьць герою пераможны сыяг
Перад сьмяротным для яго паходам
І вызваліць краіны і народы,
Нібы маланку з хмары — з небыцця.

Я гаварыў — і моўчкі слухаў Ра.
Я гаварыў — а там, у далячыні,
На ўвесь прастор, што вокам не акінеш,
Радзіма паўставала, як міраж.

Зьяўляліся на час
То гарады,
То вёскі, то палеткі, то азёры.
Сыходзіліся на адной прасторы
І храмны звон, і стадыённы ўздых.

Я паказаў рукой на гарызонт.
— Што ты там бачыш? — запытаў у
бога.
Ён паглядзеў і мовіў:
— Геліопаль!
— Не тое!
— Бачу храм, дзе Манефон

Гісторыю Егіпта піша.
— Не!
— Апоп сабраўся Ніл бяздонны выпіць.
— Там Беларусь цяпер, а не Егіпет!
— Дык раскажы, якая яна, мне.

Каціўся дзень то ўперад, то назад
І, нібы воды Ніла, не канчаўся.

Я ў далячынь сасьмяглую ўзіраўся
І гаварыў, чым повен далягляд.

Што бачыў я?
Два вечныя шляхі
І паміж імі — гулкае бяздоньне.
Нябесным ценем нашае Сягонья
Над ім рабіла доўгія кругі.

І чуўся мне — ледзь можна зразумець —
У гэтым цені скрозь жальбу і звадкай
Нікім не разгаданаю загадкай
Матыў адвечны: *«Чаму ж мне ня пець»*.

І слухаў я, і верыў пакрысе
У Беларусь, што вырасла ў пустыні.
І ў кожным твары ў гэтай далячыні
Мне бачыўся пасланы нам Майсей.

— Ты не сказаў, куды вядуць шляхі, —
Прамовіў Ра, бог сонца і бячасься.
— Шляхі? Да абяцанага нам шчасьця.
— А ёсьць яно? Ёсьць гора, ёсьць грахі,

Дабро і зло — яны адны для ўсіх.
А шчасьце кожным бачыцца па-свойму.
Хоць з-за яго спрадвек вядуцца войны,
Што ёсьць яно? Ці ёсьць яно зусім?

— А гэта важна? — я ў яго спытаў,
Але ад бога не пачуў адказу.
Мы зноў загаварылі не адразу.
Нарэшце Ра задумліва сказаў:

— Раз верыш у нязбытнае, скажы,
Табе навошта некуды вяртацца?
Ня лепей назаўсёды тут застацца,
Дзе назаўсёды — толькі міражы?

Сам выберы свой час, а ў ім — народ.
Прамовіў так і птушкай абярнуўся,
Да сонца дзюбкай залатой даткнуўся,
І сонца пакацілася на ўсход —

Хутчэй, хутчэй...

